

Predrag Vučković

GROBNI NALAZ IZ DETLAKA KOD DERVENTE

Selo Donji Detlak nalazi se na jugozapadnom delu opštine Derventa. Smešteno je na izduženoj gredi koja se blago spušta prema 1 km udaljenoj Ukrini. Prilikom istraživanja terena 1968. godine¹⁾, ovdje je na okućnici Novaka Dujakovića otkriven jedan stećak od krečnjaka u obliku sanduka, veličine 1,80 x 0,70 m. Bio je potpuno utonuo u zemlju. Ranije su se ovdje nalazila 3 ovakva spomenika, ali su dva od njih u međuvremenu uništena.

Mesto se zove Markovac.

Istorijat iskopavanja

Prilikom gradnje sadašnje kuće, 1949. godine, na ovom mestu je otkriveno nekoliko grobova sa priložima. Nalazi nisu sačuvani. Suđeci po opisu nalazača, ovde je bilo u pitanju neko ranosrednjovekovno groblje, koliko se to moglo ustanoviti po jednom konjaničkom grobu. Prisustvo stećaka govorilo je, međutim, za dugi kontinuitet ukopnog mesta.

Sistematsko iskopavanje izvršeno je 1970. godine na prostoru veličine 5 x 5 metara. Sonda je iskopana u dvorištu, 10 metara daleko istočno od stambene zgrade. Zbog nesporazuma sa vlasnikom dalji radovi su privremeno obustavljeni.

Grobovi i njihov inventar

Kamena konstrukcija groba javlja se već na dubini od 45 cm. Sastoji se od krupnog lomljenog i grubo pritesanog kamena. Nešto niže javlja se zatim i čvrsta grobna konstrukcija koju čini zidana raka veličine 2,30 x 2,00 x 0,60 m. Raka je položena u pravcu sever — jug. Krov rake je očito bio polupan, pa su tako delovi krovne ploče propali u grob zajedno sa zemljom koja je ispunila sav prostor. Pokojnik je bio položen na sitan krečni kamen kojim je bila zasuta površina od žute ilovače.

U neredu rasuti grobni prilozi govore da je ovaj grob u vrlo davna vremena bio prekopan, a skelet (jedan ili više) odnesen na neko drugo mesto. U ispreturanoj zemlji pronađene su jedino dve golenične kosti i fargmenat lobanje.

Drugi grob zatečen je u istočnom delu sonde. Dobro sačuvani skelet pripadao je odrasloj osobi koja je bila sahranjena u običan i ničim neobežan grob. Uz pokojnika nisu nađeni nikakvi predmeti. Pokojnik je u grob položen u ispruženom stavu.

Katalog predmeta

1. Prsten, izrađen od srebra, na dva ruba je oivičen tordiranom žicom, a središnja traka ukrašena tekućom palmetom sa grančicama. Promer prstena je 2 cm (tab. I, br. 1).
2. Prsten od zlata, ukrašen sa dva naspramno postavljena kamička od crvenog stakla koje razdvaja izvijena žica u obliku lire na čijem se vrhu nalaze kamičci od zelene paste (tab. I, 2).
3. Prsten od srebra, načinjen od tri tanje žice zasvedene u tehnici toridiranja (tab. I, br. 3).
4. Staklena pločica crvene boje i kvadratne osnove. Znatno je iridirala. Potiče možda od dna neke posude (tab. I, br. 4).
5. Kružna pločica sa počelice veličine dijametra oko 1 cm (tab. I, br. 5).
6. Železni nož oko 15 cm dužine. Sečivo je znatno korodiralo, a koštana, koncentričnim krugovima ukrašena, drška je nešto oštećena (tab. I, br. 6).
7. Dugmad lopatastog oblika, posrebrana. Služila su kao ukras odeće (tab. I, br. 7).

Zaključak

Rasuti nakit i razbijena grobna konstrukcija govore da je ovde morao u vrlo davna vremena biti izvršen prenos pokojnika. U pitanju je jedna ili više ženskih osoba. Bar jedna od njih bila je mlada žena, što se može zaključiti po ostacima počelice koju su nosile na glavi devojke i mlade žene. Ovakva vrsta nakita bila je uobičajena u Hercegovini sve do XIX veka²⁾.

Grob se može datirati u drugu pol. XIV veka. Prsten br. 1 pripada gotičkom stilu. Prsten br. 2 je po tehnici izrade identičan sa tehnikama nakita u zapadnim radionicama³⁾, naročito u periodu vladavine Anžujaca u Ugarskoj. Dugmad je poznata i sa drugih nekropola; tako iz Grboreza⁴⁾, gde su datirana u XIV vek.

Nalaz iz Detlaka predstavlja novo obogaćenje za kulturnu istoriju severne Bosne, a pogotovo sliva reke Ukline, gde nam politički uslovi kasnog srednjeg veka nisu još uvek dovoljno jasni s obzirom na bliske posede Berislavića, s jedne strane, i Hrvatinića, s druge. Prisustvo stećaka, istina nedatiranih, daju ovdje naslućivati znatne, uticaje Bosne, što ne protuslovi ni nalazima iz groba br. 1 sa Markovca.

NAPOMENE:

1. Ekipu su sačinjavali B. Belić, tada kustos Zavičajnog muzeja u Doboju, i Đ. Basler iz Zemaljskog muzeja u Sarajevu.
2. NADA MILETIĆ, Nakit u Bosni i Hercegovini od kasne antike do najnovijeg doba, Sarajevo 1963, str. 93.
3. SANDOR MIHALIK, L'émaillerie de l'ancienne Hongrie, Budapest, 1961. g., tab. 9.
4. SEFIK BEŠLAGIĆ, Grborezi, Sarajevo 1964, str. 80—81.

EIN GRABFUND AUF DEM MARKOVAC IN DETLAK BEI DERVENTA

Eine auf begrenzter Fläche durchgeführte Probegrabung in Detlak bei Derventa, Nordbosnien ergab eine reichhaltige Paläolithstation (siehe Beitrag von Đuro Bazler), und etwas tiefer liegend — eine Nekropole aus dem XIV—XV Jahrhundert. Solche Funde in Nordbosnien stellen eine Seltenheit dar, und verdienen somit besondere Aufmerksamkeit.

Das entdeckte Grab enthielt Skelettreste einer erwachsenen Frau, die mit Schmuck und anderer Ausstattung ins Grab gelegt wurde.

Eine systematische Untersuchung der Fundstelle könnte zur Klärung der spätmittelalterlichen Kulturverhältnisse im Gau Usora einen bedeutenden Beitrag leisten und dieses kurze Referat sollte die Forschung nach Möglichkeit auch auf diese Problematik lenken.

Tabla 1

